

us omni gratia, in se reciperet, et eum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes derivaret.

Ad secundum dicendum, quod in rebus naturalibus, primo quidem est perfectio dispositionis, puta cum materia est perfecte ad formam disposita. Secundo autem est perfectio formæ, quæ est potior, nam et ipse calor est perfectior qui provenit ex forma ignis, quam ille qui ad formam ignis disponebat. Tertio autem est perfectio finis; sicut ignis perfectissime habet proprias qualitates, cum ad locum suum pervenerit. Et similiter in B. Virgine fuit triplex perfectio gratiæ. Prima quidem quasi dispositiva, per quam reddebatur idonea ad hoc, quod esset mater Christi; et hæc fuit perfectio sanctificationis. Secunda autem perfectio gratiæ fuit in B. Virgine ex præsentia Filii Dei in ejus utero incarnati. Tertia autem est perfectio finis, quam habet in gloria. Quod autem secunda perfectio sit potior quam prima, et tertia quam secunda, patet quidem uno modo per liberationem a malo. Nam primo in sua sanctificatione fuit liberata a culpa originali; secundo, in conceptione Filii Dei fuit totaliter a fomite mundata; tertio vero in sui glorificatione fuit liberata etiam ab omni miseria. Alio modo per ordinem ad bonum. Nam primo, in sua sanctificatione adeptæ est gratiam inclinantem eam ad bonum; in conceptione autem Filii Dei consummata est ejus gratia, confirmans eam in bono; in sui vero glorificatione consummata est ejus gratia perficiens eam in fruitione omnis boni.

Ad tertium dicendum, quod non est dubitandum quin B. Virgo acceperit excellenter donum sapientiæ, et gratiam virtutum, et etiam gratiam prophetiæ; non tamen accepit ut haberet omnes usus harum et similium gratiarum, sicut habuit Christus, sed secundum quod conveniebat conditioni ipsius. Sapientiæ enim usum habuit in contemplando, secundum illud Luc. 2: Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Non autem habuit usum sapientiæ quantum ad docendum, quia hoc non conveniebat sexui muliebri, secundum illud 1 ad Timot. 2: Docere autem mulieri non permitto. Miraculorum autem usus sibi non competebat dum viveret, quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Christi miraculis, et ideo soli Christo et ejus discipulis, qui erant bajuli doctrinæ Christi, conveniebat miracula facere, propter quod etiam de Joanne Baptista dicitur, Joannis 10, quod signum fecit nullum, ut, scilicet, omnes Christo inten-

derent. Usus autem prophetiæ habuit, ut patet in Cantico quod fecit: Magnificat anima mea Dominum, etc.

COMMENTARIUS.

1. In titulo articuli observare oportet, sermonem esse de prima Virginis sanctificatione. De qua in tota quæstione est sermo, et in superioribus articulis, in quibus eisdem verbis quæstionem proponit. Unde huic sensui accommodanda est responsio articuli. Respondet enim divus Thomas præcæteris habuisse Virginem majorem gratiæ plenitudinem, quia est Christo conjunctior quam cæteris. Non explicat autem D. Thom. de qua plenitudine loquatur, intensiva, scilicet, vel extensiva, unde videtur sentire de utraque esse intelligendam, et de omni gratiarum genere, quod a Christo, ut a primo gratiæ fonte, manat. Non est autem intelligendum, habuisse Virginem totam hanc plenitudinem in prima sua sanctificatione, quia neque tunc habuit perfectam cum Verbo conjunctionem, sed, quia tunc sanctificabatur ad hanc conjunctionem, tunc habuit plenitudinem primæ sanctificationi accommodatam, et quasi in radice, seu in semine, habuit totam plenitudinem gratiæ quam postea consecuta est.

2. Solutio ad primum facilis est. In solutione vero ad 2 et 3, extendit D. Thom. sermonem ad secundam et tertiam Virginis sanctificationem, et ad alias gratias quas in cursu vitæ accepit; nonnulla tamen docet difficilia, quæ in sequenti disputatione examinanda erunt.

ARTICULUS VI.

Utrum sic sanctificari fuerit proprium B. Virginis¹.

1. Ad sextum sic proceditur. Videtur quod sanctificari in utero, post Christum, proprium fuerit B. Virgini. Dictum est enim² quod propter hoc B. Virgo fuit sanctificata in utero, ut redderetur idonea ad hoc, ut esset mater Dei. Sed hoc est proprium sibi; ergo sola ipsa fuit sanctificata in utero.

¹ 3, d. 3, q. 1, a. 2, q. 1, ad 4. Et Quodl. 6, q. 5, art. 1, cor., in fin. Et opusc. 2, cap. 224. Et Psalm. 45, col. 5.

² Art. 3 et 4 hujus quæst.

2. Præterea, aliqui videntur propinquius accessisse ad Christum, quam Jeremias et Joannes Baptista, qui dicuntur sanctificati in utero; nam Christus specialiter dicitur filius David et Abraham, propter promissionem eis specialiter factam de Christo. Isaias etiam expressissimè de eo prophetauit; Apostoli etiam cum ipso Christo conversati sunt; nec tamen leguntur sanctificati in utero; ergo neque etiam Jeremiæ et Joanni Baptistæ convenit sanctificari in utero.

3. Præterea, Job de se dicit, Job 31: Ab infantia crevit mecum miseratio, et de utero egressa est mecum. Nec tamen propter hoc dicimus eum sanctificatum in utero; ergo neque etiam Joannem Baptistam et Jeremiam cogimur dicere sanctificatos in utero.

Sed contra est, quod dicitur de Jeremia, Jer. 1: Antequam exires de ventre, sanctificavi te. Et de Joanne Baptista dicitur Luc. 1: Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.

Respondeo dicendum, quod Augustinus, in Epist. ad Dardanum¹, dubie videtur loqui de horum sanctificatione in utero. Potuit enim exultatio Joannis in utero (ut ipse dicit) esse significatio rei tantæ (scilicet, quod mulier esset mater Dei) a majoribus cognoscendæ, non a parvulo cognitæ; unde in Evangelio non dicitur: Credidit infans in utero, sed, exultavit. Videmus autem exultationem non solum parvulorum, sed etiam pecorum esse; sed hæc inusitata extitit, quia in utero; et ideo, sicut solent miracula fieri, facta est divinitus in infante, non humanitus ab infante. Quamquam etiam si usque adeo est in illo puero acceleratus usus rationis et voluntatis, ut intra viscera materna jam posset agnoscere, credere, consentire (ad quod in aliis parvulis ætas expectatur, ut possint), et hoc in miraculis habendum puto divinæ potentiæ. Sed quia expresse in Evangelio dicitur, quod Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ; et de Jeremia expresse dicitur: Antequam exires de vulva, sanctificavi te; asserendum videtur eos sanctificatos in utero, quamvis in utero usum liberi arbitrii non habuerint (de quo Augustin.² quæstionem movet), sicut etiam pueri, qui sanctificantur per baptismum non statim habent usum liberi arbitrii. Nec est credendum aliquos alios sanctificatos in utero, de quibus Scriptura

¹ Est Epist. 57, circ. med. et deinceps, tom. 2.

² Ead. epist., dicto tom. 2.

mentionem non facit, quia hujusmodi privilegia gratiæ, que dantur aliquibus præter legem communem, ordinantur ad utilitatem aliorum (secundum illud 1 Cor. 12: Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem), quæ nulla proveniret ex sanctificatione aliquorum in utero, nisi Ecclesiæ innotesceret. Et quamvis judiciorum Dei non possit ratio assignari, quare, scilicet, huic et non alii hoc munus gratiæ conferat, conveniens tamen videtur utrumque dictorum sanctificari in utero ad præfigurandam sanctificationem per Christum faciendam. Primo quidem per ejus passionem, secundum illud Hebr. ultim.: Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extre portam passus est; quam quidem passionem Jeremias et verbis et mysteriis apertissime prænunciavit, et suis passionibus expressissime præfiguravit. Secundo per baptismum, 1 ad Cor. 6: Sed abluti estis, sed sanctificati estis. Ad quem quidem baptismum Joannes suo baptismo homines præparavit.

Ad primum ergo dicendum, quod B. Virgo, quæ fuit a Deo electa in matrem, ampliorem sanctificationis gratiam obtinuit, quam Joannes Baptista, et Jeremias, qui sunt electi ut speciales præfiguratores sanctificationis Christi. Cujus signum est, quod B. Virgini præstitum est, ut de cætero non peccaret, nec mortaliter, nec venialiter; aliis autem sanctificatis creditur præstitum esse, ut de cætero mortaliter non peccarent, divina eos gratia protegente.

Ad secundum dicendum, quod quantum ad alia potuerunt Sancti esse Christo conjunctiores, quam Jeremias et Joannes Baptista, qui tamen fuerunt conjunctissimi quantum ad expressam figuram sanctificationis ipsius, ut dictum est¹.

Ad tertium dicendum, quod miseratio, de qua ibi Job loquitur, non significat virtutem infusam, sed quamdam inclinationem naturalem ad actum hujus virtutis.

COMMENTARIUS.

Intentio D. Thomæ in hoc articulo fuit disputare, an Joannes Baptista et Jeremias fuerint sanctificati in utero. De qua re disput. præced., ad demonstrandam Virginis sanctificationem satis diximus. Addit vero, et merito, D. Thom., de nullo alio credendum esse fuisse in utero sanctificatum. Est enim præter generalem regulam sacræ Scripturæ, a qua nullus

¹ In corp. art.

excipiendus est sine ejusdem Scripturæ vel Ecclesiæ sufficienti auctoritate. Quod vero hic attigit D. Thomas de Joanne Baptista, an in utero matris usum rationis habuerit, in sequenti disputatione disserendum erit.

DISPUTATIO IV.

In octo sectiones distributa.

DE PERFECTIÖNE PRIMÆ SANCTIFICATIONIS
B. VIRGINIS.

Non agimus de perfectione essentiali; constat enim gratiam sanctificantem Virginis, ejusdem rationis fuisse cum gratia quæ aliis communicatur, ut per se notum est, et ex iis quæ de gratia Christi supra dicta sunt, facile ostendi potest. Disputamus ergo de perfectione veluti accidentaria hujus sanctificationis, quæ consistere potest, vel in intensione, vel in statu talis gratiæ, vel in extensione seu multitudine gratiarum et virtutum, vel in effectibus, quos per talem gratiam perficere potuit, vel denique in modo obtinendi talem gratiam per proprium actum, vel dispositionem. De quibus omnibus sigillatim dicemus. Et quamvis hoc loco præcipue de prima sanctificatione sermo sit, si quid tamen occurrerit quod ad reliquum vitæ tempus pertineat, et breviter expediri possit, breviter erit quasi per transennam expendendum.

SECTIO I.

Utrum B. Virgo in prima sanctificatione acceperit consummatam gratiam, aut in quo perfectionis gradu.

1. *Gratia Virginis in prima sanctificatione non fuit consummata.* — Primum omnium certum existimo gratiam Virginis in prima sanctificatione non fuisse consummatam. Probatur, quia gratia dicitur esse consummata in statu gloriæ; B. autem Virgo a principio fuit in statu viatoris, non comprehensoris. Hoc enim fuit singulare privilegium animæ Christi, ut omnes Theologi docent, et merito, quia illi soli fuit gloria connaturalis ratione unionis, statum autem viatoris non propter se, sed propter nos habuit; Virgo autem per se, et propter se fuit viatrix, ut sibi gloriam mereretur, quam connaturalem non habebat, et ideo, dum fuit in via, non comprehendit. Et confirmatur, quia B. Virgo per fidem ambulavit, juxta illud: *Beata quæ credidisti*, Luc. 1; non ergo fuit in termino. Et hæc rationes pro-

bant non solum de prima sanctificatione, seu de primo instanti, sed etiam de toto tempore vitæ mortalis. Primum, ante filii conceptionem, quia non decuit aliquam animam videre Deum ante animam Christi. Deinde ante mortem ejusdem Christi, quia non decuit aliquam animam præter animam Christi videre Deum, ante oblatam satisfactionem pro tota natura. De reliquo vero tempore solum probari potest ex ratione viatoris. Probant autem dictæ rationes, B. Virginem non fuisse simpliciter in termino, quando in corpore mortali vixit. An vero interdum in raptu, seu ad breve tempus viderit Deum, dicemus infra.

2. Secundo hinc sequitur Virginem non accepisse in prima sanctificatione gratiam summe intensam quam habitura erat, quia accepit gratiam viatoris, de cujus ratione est ut possit augeri. Est enim principium merendi; meritum autem est causa augmenti: *Iustorum enim semita, quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum diem*, Proverb. 4. Quæ ratio procedit non solum de primo instanti, sed de quolibet alio tempore vitæ mortalis, quanquam nonnulli negare hoc tentaverint de tempore post conceptionem filii, sed sine ulla probabilitate, ut infra ostendam.

3. *Gratia Virginis in prima sanctificatione quam intensa fuerit.* — Tertio addo, in prima sanctificatione fuisse datam Virgini intensiorem gratiam, quam ulli hominum vel Angelorum in sua prima sanctificatione. Si hæc comparatio fieret cum sola prima sanctificatione aliorum infantium, esse clarissima; existimo enim etiam Joannem Baptistam, perfectiorem gratiam seu intensiorem accepisse in utero matris, quam omnes parvulos, cum sanctificantur, etiamsi innocentes martyres includamus. Tum quia de illo dictum est: *Spiritu Sancto replebitur*, etc., et alibi: *Non surrexit major Joanne Baptista*, quod de prima sanctificatione a multis exponitur; tum etiam quia singulari modo et privilegio, et ad munus altissimum fuit sanctificatus; certum est autem tanto excellentius fuisse sanctificatam Virginem, quam Joannem, quanto ejus dignitas fuit major, ut D. Thomas, art. 6, ad 1, loquitur. Comparatio autem facta generalior est respectu omnium hominum et Angelorum. Et hanc existimo esse mentem D. Thom. hic, art. 5; tractat enim ibi (ut notavi) de prima sanctificatione Virginis, et docet in ea datam illi esse plenitudinem gratiæ, quam

plenitudinem per comparisonem ad alios explicat, quia, scilicet, post Christum sanctior præ cæteris effecta est. Ratio etiam ejus hoc convincit, quia, scilicet, præ cæteris conjunctior fuit Verbo et Christo, qui est fons gratiæ. Nec refert quod in primo instanti nondum haberet illam conjunctionem; satis est enim habuisse ordinem ad illam ex divina prædestinatione est, et veluti ad hanc formam paulatim disposita; et ideo tanto perfectius initium habuit, quanto terminus et finis altior futurus erat; tantoque melius disposita est, quanto propter meliorem formam; tanto denique meliora jacta sunt fundamenta, quanto ædificium altius erigendum erat. Et confirmatur quodam principio supra posito, nullum donum gratiæ collatum esse puræ creaturæ, quod simili vel perfectiori modo non fuerit datum Virgini; sed sanctificari a principio cum tanta gratiæ intensione vel perfectione, est magnum beneficium, et gratiæ donum; ergo perfectius datum est Virgini quam cæteris omnibus. Secundo, ab effectu declarari hoc potest, quia ex vi hujus primæ gratiæ, B. Virgo confirmata est in bono, et caruit omni propensione ad malum (ut infra dicemus); hic autem effectus, ut perfecto et connaturalimodo fiat, magnam gratiæ intensiorem et perfectionem requirit. Unde ex hoc effectu, perfectissimo modo fuisse Virginem sanctificatam colligit Bernardus, epist. 174, et Laurent. Justinia., ser. de Nativit.

4. *Gratia Virginis in prima sanctificatione, intensior quam suprema et consummata gratia Angelorum et hominum.* — Quarto addo, pium et verisimile esse credere, gratiam Virginis in prima sanctificatione intensiorem fuisse quam supremam gratiam, in qua consummantur Angeli et homines. Solet ad hanc veritatem accommodari illud Psal. 86: *Fundamenta ejus in montibus sanctis*, quia fundamenta sanctitatis Virginis posita fuerunt, ubi alii Sancti consummantur: *Quia diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Jacob*; neque mirum, quia *Altissimus, qui illam fundavit, in ea factus est homo*; licet enim in mystico sensu argumentari, præsertim cum Ecclesia hujusmodi Scripturas Virgini accommodet. Et in eundem sensum videtur Gregor., lib. 1 Reg., c. 1, explicare illud Isa. 2: *Et erit præparatus mons Domini in vertice montium: Potest, inquit, hujus montis nomine B. Virgo designari, etc.*; in vertice autem montium fuisse intelligi potest, quia gratia,

quæ in aliis fuit finis et terminus, illi initium ac fundamentum fuisse videtur. Ratio vero propria hujus conclusionis sumenda est ex D. Thom. hic, quia, scilicet, B. Virgo conjunctissima fuit Verbo. Quam rationem Cajetanus existimat non procedere respectu Angelorum, quia illi (inquit) erant conjunctiores Deo ratione beatitudinis; sed immerito, nam D. Thom. loquitur de conjunctione alterius ordinis, secundum dignitatem matris, et ex hac infert majorem conjunctionem in genere gratiæ. Potest autem amplius hæc ratio explicari ex Laurentio Justin., dicto serm. de Nativit. Virg., quia B. Virgo in instanti suæ sanctificationis plus amabatur a Verbo, quam ullus Angelus vel homo; sed gratia respondet amori, et est quasi objectum ejus; ergo major gratia illi data fuit, quam haberent Angeli, etiam beati. Major patet, quia ex illo instanti amabat illam Verbum, ut futuram sui matrem. Totus autem hic amor debetur matri, et tota hæc perfectio gratiæ optime quadrat cum tanta dignitate. Unde eleganter Petrus Damian., serm. de Annunciat., dixit: *Attende Seraphim, et videbis quidquid majus est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi.* Et S. Vincent. Ferrer., serm. 1 de Nativit. Mar., aperte idem sentit, dicens fuisse sanctificatam Virginem in utero matris, supra omnes Sanctos, et supra omnes Angelos, accommodans illud Psal. 41: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei.* D. Bernardus, serm. de Nativit. Mariæ, et clarius Damascenus, solum dicunt B. Virginem, etiam ante filii conceptionem fuisse Angelis præstantiorem. Quia, licet nondum in re ipsa esset mater effecta, tamen jam erat ad hanc dignitatem destinata, et ipsamet persona Verbi illam amabat et sanctificabat, ut personam ad se valde pertinentem, et futuram matrem suam. Quæ ratio etiam de prima sanctificatione procedit.

5. *Objectio.* — *Responsio.* — Sed contra, quia gratia viatoris nunquam potest in intensione æquari gratiæ comprehensoris. Propter hoc fortasse principium Cajet. hic, art. 5, negat hanc conclusionem. Sed existimo illud esse valde falsum (ut latius in materia de gratia et charitate disputatur); alias dicendum esset B. Virginem, etiam in fine vitæ suæ, non habuisse intensiorem gratiam quam infans haberet in cælo, quod est incredibile, et plane falsum. Quin potius probabilissimum est, habitualem gratiam, præsertim quæ est in essentia animæ, intrinsece non mutari in patria, quia idem numero habitus charitatis